

Pokles živočíšnej výroby negatívne ovplyvňuje rozvoj vidieka a ohrozuje potravinovú bezpečnosť

Bratislava 3. augusta 2018 – Najvyšší kontrolný úrad SR sa zameril na živočíšnu výrobu v poľnohospodárstve a zisťoval, ako je zabezpečené jej skvalitňovanie prostredníctvom európskych fondov a štátnych dotácií. U prijímateľov finančnej pomoci tiež preveroval, či sú verejné prostriedky vynaložené efektívne a účinne.

Za posledných 30 rokov dramaticky klesol počet chovaného hovädzieho dobytku o 30 %, a ošipaných až o 80 % (graf 1). Tento negatívny jav sa odrazil aj na poklese zamestnanosti. Kým ešte v r. 2005 pracovalo v poľnohospodárstve viac ako 81 tisíc ľudí, v r. 2016 to už bolo len 50 tisíc (graf 2). Tento pokles má podľa kontrolórov negatívny dopad na rozvoj vidieka. Zároveň je to v rozpore s cieľom národného Programu rozvoja vidieka, ktorý definuje kroky smerujúce k zvyšovaniu zamestnanosti a konkurencieschopnosti. Kontrolóri NKÚ SR preto konštatujú, že vytváranie podmienok na trvalo udržateľný rozvoj slovenského pôdohospodárstva sa nedarí naplňať a finančné prostriedky poskytnuté z európskych fondov preukázateľne nezabezpečili zvýšenie výkonnosti sektora živočíšnej výroby. Negatívom je aj skutočnosť, že za ostatných 10 rokov sa výrazne zvýšil export živých zvierat do zahraničia, pričom jedným z dôvodov je nedostupnosť služieb pre ich druhotné spracovanie (bitúnky, kafilérie) a tiež vyššia výkupná cena. Kvalitné slovenské hovädzie a bravčové mäso tak končí na pultoch obchodov zahraničných predajcov.

Hoci je živočíšna výroba z hľadiska potravinovej bezpečnosti jedným z hlavných sektorov poľnohospodárstva, **podpora pre rastlinnú výrobu je nepomerne vyššia ako pre živočíšnu**. Celková podpora priamymi platbami sa postupne zvyšovala z 203 mil. EUR v r. 2005 až na 408 mil. EUR v r. 2016. Reálna finančná podpora pre živočíšnu výrobu však mala kolísavý trend a v r. 2016 pre chovateľov zvierat išlo len 54 mil. EUR, kým zvyšných 354 mil. EUR smerovalo do rastlinnej výroby (tabuľka 2, graf 3). Zo strategického hľadiska je závažným faktom pre slovenské poľnohospodárstvo aj skutočnosť, že domáci farmári dostávajú v prepočte na 1 ha výrazne menej financií ako ich kolegovia z ostatných európskych krajín. **V rámci krajín V4+2 je to dokonca najmenej** (napr. Malta 1720 eur/ha, Rakúsko 506 eur/ha, Česko 313 eur/ha, Maďarsko 283 eur/ha, **Slovensko 245 eur/ha**, Rumunsko 115 eur/ha, priemer EÚ 289 eur/ha).

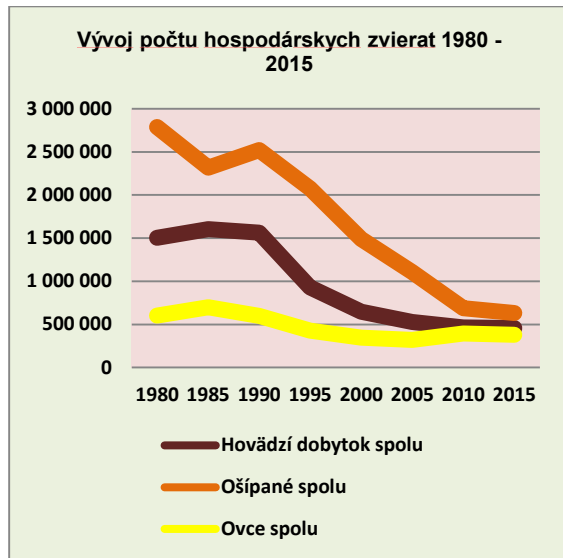
NKÚ SR preto odporúča rezortu poľnohospodárstva zamerať pozornosť na financovanie živočíšnej výroby vo väčšej miere ako tomu bolo doteraz. Ak chceme zabezpečiť kvalitu v sektore živočíšnej výroby, musia byť výraznejšie podporené komplexné projekty, ktoré sú schopné si vo vlastnej réžii zabezpečiť sebestačnosť. To znamená, že by mohli byť pozitívne zvýhodnení prijímatelia, ktorí sa zaoberajú chovom a zároveň aj spracovaním mäsa a mäsových výrobkov resp. majú možnosti napojenia sa na existujúce podniky pôsobiace v tomto segmente.

Z analýzy verejne dostupných dát je zjavné, že Slovensko je schopné produkovať dostatok živých zvierat na pokrytie domácej spotreby. Napriek tomu v ostatných rokoch **kontinuálne rastie dovoz zvierat**, čerstvého, chladeného aj mrazeného **mäsa**. Pri navýšení cielených investícií do tohto sektora a pri nastavení správnej štátnej stratégie by bol slovenský trh schopný absorbovať kvalitnú produkciu slovenského hovädzieho a bravčového mäsa. Uvedený krok by mal za následok aj podporu podnikateľského sektora v tejto oblasti, ako aj podporu zamestnanosti v tradičných poľnohospodárskych regiónoch, na vidieku, kde trh práce ponúka väčší počet ľudí s nižším vzdelaním.

Národná autorita pre oblasť externej kontroly považuje za významný nedostatok aj **absenciu národnej stratégie živočíšnej výroby**. Totiž len jasné nastavenie nástrojov, cieľov a spôsobu vyhodnotenia môže byť predpokladom efektívneho a účinného riadenia danej politiky, môže viesť k udržateľnému rozvoju spoločnosti.

Na základe výsledkov kontroly 70 projektov v hodnote takmer 20 mil. EUR **kontrolný úrad tiež konštatuje, že naďalej pretrvávajú závažné nedostatky v Pôdohospodárskej platobnej agentúre (PPA)**, kde je nespoľahlivý systém vnútornej kontroly. Jednou zo systémových chýb je, že kontroly využitia príspevkov priamo na mieste sa vykonávali formálne a nepreukázateľne. Kontrolóri práve preto odporúčajú vedeniu rezortu pôdohospodárstva zvýšiť dohľad nad PPA a musí vyžadovať od agentúry cielený výkon tematických kontrol zameraných na rizikové segmenty jej agendy. NKÚ SR totiž vníma **absenciu plne funkčných kontrolných a monitorovacích mechanizmov** ako kľúčový problém pri vyhodnocovaní **efektívneho a účinného** poskytovania nenávratných finančných prostriedkov z európskych, ale aj národných zdrojov.

Graf č.1 – Vývoj počtu hospodárskych zvierat v SR

Zdroj: ŠÚ SR

Graf č.2 - Vývoj počtu pracujúcich ľudí v národnom hospodárstve a v poľnohospodárstve (v tis. osôb)

Zdroj: ŠÚ SR

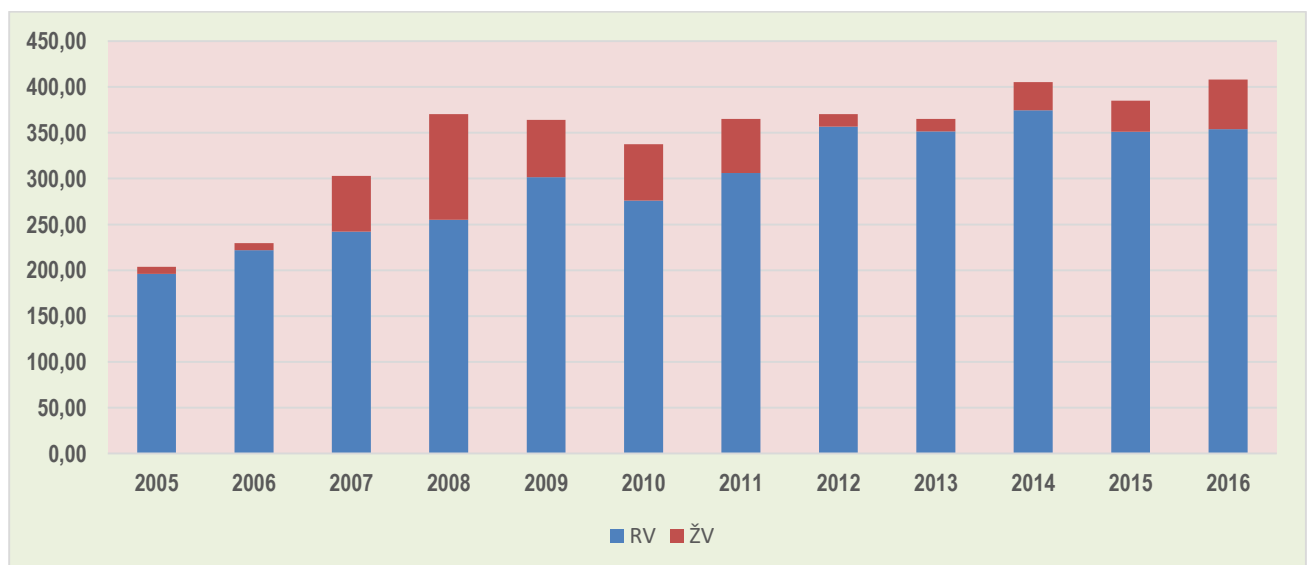
Tabuľka č. 2: Vývoj priamych platieb I. piliera v mil. eur

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
RV	196,08	222,04	242,04	255,15	301,61	276,00	306,10	356,70	351,63	374,64	351,25	353,93
ŽV	7,68	7,55	61,02	115,25	62,49	61,60	59,10	13,60	13,56	30,47	33,75	54,08
Spolu	203,76	229,59	303,06	370,40	364,10	337,60	365,20	370,30	365,18	405,11	385,00	408,01

Roky 2005-2016 prepočítané podľa kurzu 1 euro = 30,126 SKK

Zdroj: Zelená správa 2005-2016

Graf č. 3: Vývoj priamych platieb I. piliera v mil. eur (RV – rastlinná výroba, ŽV – živočíšna výroba)

Roky 2005-2017 prepočítané podľa kurzu 1 euro = 30,126 SKK

Zdroj: Zelená správa 2005-2016